

ODPOVĚDNOST VYHLEDÁVAČŮ ZA PORUŠENÍ PRÁV K DUŠEVNÍMU VLASTNICTVÍ

EVA FIALOVÁ

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Abstract in original language

Internetové vyhledávače slouží uživateli internetu k prohledávání sítě World Wide Web. Na základě vyhledávacího dotazu vytvoří vyhledávač databázi více či méně relevantních odkazů (hyperlinků). Tyto hyperlinky mohou odkazovat na webové stránky, jež svým obsahem porušují autorská práva nebo jiná práva duševního vlastnictví. Na rozdíl od ISP je právní odpovědnost provozovatelů internetových vyhledávačů nejasná. Tento příspěvek se zabývá odpovědností vyhledávačů za porušení práv k duševnímu vlastnictví způsobeného výsledky vyhledávání.

Key words in original language

Vyhledávače, hyperlinky, právo duševního vlastnictví

Abstract

Search engines help an internet user while searching through the World Wide Web. Based on a search query, the search engine will create a database of more or less relevant links (hyperlinks). These hyperlinks can link to websites whose content infringes the copyright or other intellectual property rights. In contrast to the ISP, the liability of the search engines is unclear. This paper deals with the liability of the search engines for the infringement of the intellectual property rights made by search results.

Key words

Search engines, hyperlinks, intellectual property rights

1. Úvod

Málokterý uživatel internetu zadá v současné době do svého internetového prohlížeče přesnou doménovou adresu webové stránky, kterou chce navštívit. K prohledávání internetu použije častěji vyhledávač. Po zadání klíčových slov nabídne internetový vyhledávač uživateli seznam odkazů. Funkcí vyhledávače je právě nasměrovat uživatele internetu¹ na další části sítě.

Přestože mají vyhledávače podstatný vliv na to, k jaké informaci se uživatel dostane, a jaká mu zůstane skryta,² není odpovědnost vyhledávačů, na rozdíl

---

¹ V tomto textu jsou slova internet a world wide web používána jako synonyma.

² O vlivu vyhledávačů svědčí i neologismus *googlovat* (ang. *to google*, fr. *googler*, něm. *googeln*).

od první úpravy odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti (ISP), nikterak právně upravena. Vystává tedy otázka, za jakých podmínek lze činit vyhledávače odpovědnými za porušení práv k duševnímu vlastnictví způsobeného výsledky vyhledávání, neboť právě porušování práv k duševnímu vlastnictví je internetu velmi častým jevem.

2. Obecně o vyhledávačích

2.1 Jak vyhledávače fungují

Po zadání klíčového slova, resp. více klíčových slov, je world wide web prohledán vyhledávacím robotem. Robot shromáždí odkazy, neboli hyperlinky na relevantní webové stránky a uloží je do databáze. V databázi jsou tyto odkazy indexovány, tzn. seřazeny podle důležitosti. Odkazy na webové stránky, které se zdají vyhledávači nejbližší dotazu zadanému uživatelem, se ve výsledku vyhledávání objeví na předních místech.³

Internetové vyhledávače používají různé algoritmy pro ohodnocení důležitosti stránek. Jako příklad můžeme uvést PageRank, který vyvinula společnost Google či S-rank společnosti Seznam. Platí, že čím vyšší ohodnocení webové stránky mají, tím výše je uveden odkaz na jejich stránky v databázi hyperlinků.

Webové stránky používají různé metody mající za cíl objevit se v databázi odkazů na předních místech. Tyto metody se nazývají Search Engine Optimization (SEO), neboli optimalizace pro vyhledávače. Jednou z metod je např. používání vhodných klíčových slov v popisu stránky.⁴

2.2 Druhy vyhledávačů

I když si většina internetových uživatelů při slově vyhledávač představí Google nebo Seznam, jsou tyto internetové vyhledávače pouze zástupci tzv. obecných vyhledávačů. Vedle obecných vyhledávačů existuje celá řada vyhledávačů speciálních. Jsou mezi nimi vyhledávače lokální, zaměřující se na webové stránky určitého města či regionu (např. BrnoCity, Hamburg-web), metavyhledávače, jenž shromažďují hyperlinky jiných vyhledávačů (např. Alenka.cz, MetaSearch.com), a specializované vyhledávače jako například vyhledávače peer-to-peer (FAROO), právnícké vyhledávače (WestLaw), vyhledávače realit (Sreality) nebo zpráv (Google News).

---

³ Thijm, C. A.: *Nieuwe informatierecht (Nové informační právo)*, Haag: Sdu, 2006, s.184.

⁴ Na internetu lze najít celou řadu popisů a návodů, jak optimalizaci pro vyhledávače zlepšit.

3. Odpovědnost internetových vyhledávačů obecně

V českém právním řádu, stejně jako v právních řádech většiny evropských zemí, bychom právní úpravu odpovědnosti vyhledávačů hledali marně. Na místě je otázka, zda vůbec a za jakých okolností lze vyhledávače činit odpovědnými. Vyhledávače slouží pouze jako prostředník mezi ISP a uživatelem internetu. Vyhledávací roboti navíc pracují automaticky, bez přímého přispění lidského faktoru. Z tohoto důvodu není možné provozovatele internetového vyhledávače činit odpovědným za obsah nalezených webových stránek. Provozovatel vyhledávače může být odpovědný pouze za výsledky vyhledávání, resp. za způsob indexování či za to, na jaké webové stránky se zaměřuje.

V současné době se vyhledávače neomezují pouze na vytváření databáze nalezených odkazů, nýbrž poskytují uživatelům i jiné služby, jako je např. internetový portál, často spolu s emailem, zpravodajstvím a katalogem firem. Takový internetový vyhledávač poskytuje služby informační společnosti. Služba informační společnosti je podle § 2 sub a) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který transponoval evropskou směrnici č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu, jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplat. Úplata tedy není pro posuzování, zda se jedná o službu informační společnosti, či nikoliv, nezbytná.

Nabízí-li provozovatel internetového vyhledávače službu informační společnosti, plní funkci poskytovatele služby informační společnosti a vztahuje se na něj právní úprava odpovědnosti ISP.

Poskytovatelé služeb informační společnosti poskytují tři základní druhy služeb: zprostředkování informací (mere conduit), automatické dočasné meziukládání informací (catching) a ukládání informací (hostage neboli storage).

Charakter služeb nabízených provozovatelem internetového vyhledávače nad rámec prostého vyhledávání je posuzován jako ukládání informací. Poskytovatel takové služby je za svou činnost odpovědný. Odpovědnosti se může podle § 5 zákona č. 480/2004 Sb. zprostit pouze tehdy, pokud nemohl vzhledem k předmětu své činnosti, okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací je protiprávní, nebo dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací a neprodleně učinil veškeré kroky k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

4. Odpovědnost vyhledávačů za porušení práv k duševnímu vlastnictví

Jelikož je druhů práv k duševnímu vlastnictví celá řada, bude následující část věnována pouze odpovědnosti za porušení práv, která se zdají být v současné době nejdůležitějšímu v souvislosti s odpovědností internetových vyhledávačů. Jsou jimi autorské právo, právo k databázi a právo k ochranné známce.

4.1 Odpovědnost za porušení autorského práva

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském je předmětem autorského práva dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Na internetu se vyskytuje celá řada typů autorských děl. Jedná se zejména o díla hudební, audiovizuální, literární a fotografická.

Autorovi díla svědčí výlučná práva osobnostní a majetková. Autor má právo rozhodnout o zveřejnění svého díla (§ 12 odst. 1) a právo na to, aby bylo jeho autorství při zveřejnění uvedeno (§ 12 odst. 2). Dále má autor právo dílo užít. Autorský zákon má užitím díla na mysli i sdělování díla veřejnosti (§ 12 odst. 4). Sdělováním díla veřejnosti podle § 18 je také zpřístupňování díla veřejnosti takovým způsobem, že k němu může mít přístup kdokoli, a to na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

Kdo bez souhlasu autora dílo zveřejní či sdělí veřejnosti, dopouští se (s výjimkou zákonných licencí) porušení autorského práva. Porušení autorského práva se tedy dopouští uživatel internetu, jenž nabízí díla chráněná autorským právem. Provozovatel vyhledávače nemůže ovlivnit obsah webových stránek, pokud je neprovozuje on sám, či jiný provozovatel, jehož jednání má možnost ovlivnit.

Porušení autorského práva se nejčastěji dopouští provozovatel vyhledávače, jenž se specializuje na vyhledávání webových stránek, které svým obsahem porušují autorské právo. Těmito vyhledávači jsou zejména vyhledávače peer-to-peer nabízející sdílení hudby a filmů, ale mohou jimi být také specializované vyhledávače elektronických knížek (např. ebook-engine.com) či malířských děl (např. artcyclopedia.com).

Peer-to-peer se nazývá síť, jíž se propojují uživatelé internetu, kteří si navzájem vyměňují data, jež mají uložená ve svých počítačích. Populárními daty jsou zvláště díla hudební a filmová. Ke sdílení dat používají uživatelé tzv. BitTorrent protokol. Uživatel, který soubor nabízí, se nazývá seed (semeno), uživatel, jenž soubor naopak stahuje, leecher (přísavka). Síť nabízejících a stahujících uživatelů se jmenuje swarm (hejno). Přes

BitTorrent nemohou uživatelé sdílet jakékoliv soubory, nýbrž pouze soubory označené jako .torrent.⁵

Pirate Bay⁶

Jeden z nejznámějších soudních procesů s internetovým vyhledávačem obviněným z porušování autorských práv, je případ švédského vyhledávače souborů BitTorrent Pirate Bay. Obvinění provozovatelé Pirate Bay byli ve spojeném civilním a trestním řízení shledáni vinnými z porušování autorských práv a odsouzeni k trestu odnětí svobody ve výši jednoho roku spolu s náhradou škody majitelům autorských práv.

Všichni obvinění si byli podle soudu vědomi, že se velký počet uživatelů podílí na nelegálním sdílení materiálu chráněného autorským právem. Provozováním stránek, které umožňují jednoduchým způsobem stahovat soubory a zároveň propojují jednotlivce, jenž tyto soubory sdílejí, toto protiprávní jednání obvinění usnadňovali a podněcovali.

Přestože obvinění o protiprávním chování uživatelů věděli, nepodnikli žádné kroky k tomu, aby tomuto porušování autorských práv zabránili. Pirate Bay naopak podle soudu napomáhaly a podněcovaly jednotlivé uživatele, aby autorská práva porušovali.

4.2 Odpovědnost za porušení práva k ochranné známce

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách vymezuje ochrannou známkou za jako jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby (§ 1).

Podle § 8 odst. 2 nesmí být bez souhlasu vlastníka ochranné známky v obchodním styku užíváno označení shodné s ochrannou známkou pro výrobky nebo služby, které jsou shodné s těmi, pro které je ochranná známka zapsána. Stejný zákaz platí pro označení, u něhož z důvodu jeho shodnosti nebo podobnosti s ochrannou známkou a shodnosti nebo podobnosti výrobků nebo služeb označených ochrannou známkou a označením existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti, včetně

---

⁵ Czerniawski, M.: Responsibility of BitTorrent Search Engines for Copyright Infringement, 2009, dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=1540913>, s. 3.

⁶ Rozsudek obvodního soudu ve Stockholmu ze dne 17 dubna 2009, B 13301-06.

pravděpodobnosti asociace mezi označením a ochrannou známkou. Užíváním v obchodním styku se považuje i užívání v reklamě (§ 8 odst. 3).

Ochrannou známkou bývá graficky znázorněné jméno obvykle spolu s dalšími grafickými prvky zobrazenými v určité barvě. Internetové vyhledávače nejsou v současnosti na takové technické úrovni, která by jim umožňovala vyhledávat a indexovat podle grafického znázornění.

Vyhledávač nerozlišuje obecné slovo od ochranné známky (např. škoda) či jednu ochrannou známku od druhé mající stejné jméno, ale jiné grafické znázornění (např. nova). Obecné slovo je navíc vnímané jako ochranná známka pouze v určitém kontextu trhu.⁷

Zda se v konkrétním případě jedná o obecné slovo či o ochrannou známku, resp. o jakou o ochrannou známku se jedná, je patrné až z kontextu vyhledávání či z webové stránky, jež se zobrazí po rozkliknutí odkazu.

Otázky spojené s ochrannou známkou se ve spojení s vyhledáváním objevují převážně v souvislosti s reklamou. Velká většina vyhledávačů umožňuje přiřadit k výsledkům vyhledávání reklamu. Tato reklama rovněž funguje na principu klíčových slov. Zadavatelé reklamy přiřadí ke svému reklamnímu sdělení klíčová slova, po jejichž zadání se jejich reklama zobrazí vedle výsledků vyhledávání. Typickým příkladem takovéto reklamy je AdWords společnosti Google.

Google AdWords se zobrazují v levém sloupci tzv. sponzorovaných odkazů po zadání klíčového slova. Totéž klíčové slovo může zvolit několik inzerentů. Pořadí zobrazení reklamních sdělení je určeno zejména v závislosti na maximální ceně za proklik a počtu dřívějších prokliků na uvedené odkazy.⁸ To vše se děje prostřednictvím automatizovaného systému bez zásahu lidského faktoru.

Vuitton v. Google France⁹

V roce 2003 se ve sponzorovaných odkazech AdWords na Google France objevili reklamy na internetové stránky obchodů nabízejících napodobeniny výrobků společností Louis Vuitton Malletier, Viaticum SA, Luteciel SARL a několika dalších společností. Společnost Louis Vuitton Malletier

---

⁷ Lastowka, L.: Google's Law, Duke Science, Technology & Innovation Paper No. 26., dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=1017536>, s. 31.

⁸ How are ads ranked?, dostupné z: <http://adwords.google.com/support/aw/bin/answer.py?hl=en&answer=6111>.

⁹ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 23. března, C-236/08.

vyrábějící luxusní kabelky žalovala Google za to, že mezi klíčová slova, která si inzerenti zvolili, byla nejen slova odpovídajících ochranné známce společnost, ale také tato klíčová slova ve spojení s výrazy jako „imitace“ a „napodobenina“.

Důvodem žalob, jež proti Googlu podaly ostatní společnosti, byla skutečnost, že se po zadání klíčových slov odpovídající jejich ochranným známkám objevily ve sponzorovaných odkazech v levém sloupci reklamy konkurentů.

Vuitton, Luteciel a další společnosti se v žalobě domáhali, aby bylo určeno, že společnost Google neoprávněně používala registrované ochranné známky a aby se tohoto jednání nadále zdržela.

Evropský soud odpovídal na předběžnou otázku kasačního soudu v Paříži. Podle soudu je vyhledávač nabízející reklamu založenou na klíčových slovech poskytovatelem služby informační společnosti. Na odpovědnost poskytovatele, jak již bylo uvedeno výše, se vztahuje směrnice č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu. Článek 14 této směrnice musí být podle soudu vykládán v tom smyslu, že se pravidlo v něm uvedené použije na poskytovatele optimalizace pro vyhledávání na internetu, jestliže tento poskytovatel nehrál aktivní roli takové povahy, že by bylo možné konstatovat, že uložená data zná nebo kontroluje. Jestliže takovou roli nehrál, nemůže být odpovědný za data, která uložil na žádost inzerenta, s výjimkou případu, kdy poté, co se dozvěděl o protiprávním charakteru těchto dat nebo činnosti inzerenta, uvedená data neprodleně neodstranil, nebo k nim neznemožnil přístup.

4.3 Odpovědnost za porušení práva k databázi

Databází je soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření (§ 88 autorského zákona).

Právo pořizovatele databáze k databázi je majetkové právo na vytěžování a právo na zužitkování obsahu databáze (§ 90 AZ). Vytěžováním se podle autorského zákona rozumí přepis části databáze nebo databáze jako celku na jiný podklad, zatímco zužitkování znamená zveřejnění části nebo celé databáze veřejnosti, ať už rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.

Neoprávněné nemusí být pouze převzetí celé databáze nebo její podstatné části. Neoprávněné je také opakované a systematické vytěžování nebo zužitkování nepodstatných částí obsahu databáze a jiné jednání, které není

běžné, přiměřené a je na újmu oprávněným zájmům pořizovatele databáze (§ 90 odst. 5 AZ).

Provozovatel internetového vyhledávače porušuje právo pořizovatele databáze tehdy, pokud bez jeho souhlasu vytěžuje nebo zužitkovává, tzn. převezme nebo zveřejnění databázi či její podstatnou část, nebo systematicky a opakovaně vytěžuje nebo zužitkovává její nepodstatné části. Převzetí a zveřejnění databáze vyhledávačem může mít za následek, že původní databáze již nebude užívána.¹⁰

„Právo kontroly nad vytěžováním a zužitkováním se vztahuje k databázi, resp. k její kvalitativně či kvantitativně podstatné části, nikoli k jednotlivým jejím prvkům, které buď představují předmět samostatné ochrany, typicky autorského díla, nebo jsou naopak pouhými fakty, která nemohou být samostatně chráněna.“¹¹

NVM v. Telegraaf¹²

Společnost Telegraaf, která vydává nejčtenější bulvární deník v Nizozemí, provozuje mimo jiné metavyhledávač El Cheapo. Poté, co uživatel v rubrice „bydlení“ zadal kritéria pro vyhledávání realit, prohledal El Cheapo na základě zadaných kritérií databázi Sdružení makléřů (NVM), jež byla dostupná na internetu. Nalezené údaje odpovídající kritériím uživatele zkopíroval vyhledávač na svůj server, kde jejich seznam zveřejnil uživateli i s informací, z jaké databáze byly údaje převzaty. NVM žalovalo Telegraaf za vytěžování a zužitkovávání své databáze realit. Ve zkráceném řízení se domáhalo, aby se Telegraaf zdržel výše popsaného jednání. Soud první instance NVM vyhověl, nicméně odvolací soud rozsudek zrušil a rozhodl ve prospěch společnosti Telegraafu. NVM podalo kasační stížnost. Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil. Podle názoru Nejvyššího soudu mohou být samostatně chráněny i součásti databáze, které do databáze jako takové nepatří, ale které jsou nezbytné pro její fungování, jako jsou tezaury a soubory indexů. Nejvyšší soud dále odmítl argumentaci spin-off teorií,¹³ jíž svůj rozsudek zdůvodnil odvolací soud. Podle Nejvyššího soudu skutečnost, že údaje v databázi slouží k plnění hlavní činnosti pořizovatele databáze, neznamená, že tato databáze nemůže být chráněna na základě práva k databázi.

---

¹⁰ Thijm, C.A.: *Nieuwe informatierecht*, Haag: Sdu, 2006, s 189.

¹¹ Leščinský, J.: *Právní ochrana databází*, Praha: C.H. Beck, 2003, s. 35.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu (Hoge Raad) ze dne 22. března 2002, LJN: AD9138.

¹³ Podle teorie spin off by neměly být chráněny databáze, jež vznikly jako vedlejší produkt jiné, hlavní aktivity.

5. Závěr

Vyhledávače otevírají uživatelům bránu k obsahu internetu. Tento obsah může mít podobu díla či označení chráněného právem k duševnímu vlastnictví jiné osoby. Provozovatel vyhledávače pracujícího automaticky pomocí vyhledávacího robota není za nelegální obsah nalezených webových stránek odpovědný, neboť nemůže tento obsah ovlivnit. Odpovědnost vyhledávačů nastupuje ve dvou případech:

1. Provozovatel vyhledávače poskytuje rovněž služby informační společnosti. V takovém případě je provozovatel za poskytování služby právně odpovědný podle právní úpravy odpovědnosti ISP.
2. Vyhledávač se specializuje na vyhledávání webových stránek, které svým obsahem porušují práva k duševnímu vlastnictví (např. soubory .torrent).

Právní odpovědnost vyhledávačů jak v evropském, tak v českém právu chybí. Provozovatelé tak nemají právní jistotu, v jakém případě mohou být za své jednání odpovědní, a kdy se mnohou naopak odpovědnosti zprostit. Kromě zachování současného stavu se nabízí dvě možnosti. Za první, rozšířit právní úpravu odpovědnosti ISP i na poskytovatele služeb hypertextových odkazů a za druhé, zavést zvláštní právní úpravu odpovědnosti internetových vyhledávačů. Jako nejlepší se jeví první ze dvou variant. Zvláštní právní úprava by kromě nežádoucí fragmentace předpisů vedla ke sporům, zda v konkrétním případě provozovatel vyhledávače jedná jako poskytovatel hypertextových odkazů, či jako poskytovatel služby informační společnosti.

Literature:

- Czerniavski, M.: Responsibility of BitTorrent Search Engines for Copyright Infringements, Working Paper, 2009, available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1540913
- Duke Science, Technology & Innovation Paper No. 26., available at: <http://ssrn.com/abstract=1017536>
- Lastowka, G.: Search Engine Under Siege: Do Paid Placement Listings Infringe Trademarks?, Intellectual Property and Technology Law Journal

6, 2002, available at:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=913978

- Leščinský, J.: Právní ochrana databází, Praha: C.H. Beck, 2003, p. 173, ISBN 80-7179-833-9

- Pasquale, Frank A., Copyright in an Era of Information Overload: Toward the Privileging of Categorizers. *Vanderbilt Law Review*, 2007; Seton Hall Public Law Research Paper No. 888410, available at:
<http://ssrn.com/abstract=888410>

- Thijm C. A.: *Het nieuwe informatierecht*, Haag: Sdu, 2006, p. 218, ISBN 9789039522493

Contact – email

evafialova@muni.cz